

BOSHLANG'ICH SINFLARINI O'QITISHDA MUAMMOLI VAZIYATLAR

Surxondaryo viloyati

Sherobod tumanidagi

67-sonli umumta'lim maktabining

boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Roziqova O'g'ilshod Qorjovovna

Annotatsiya: Boshlang'ich sinflarini o'qitishda muammoli vaziyatlar ko'p qirrali va murakkabdir. Bu sinflarda o'qituvchilar nafaqat yangi bilimlarni yetkazish, balki bolalarning psixologik, ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga ham katta e'tibor qaratishlari lozim. Ushbu jarayonda turli qiyinchiliklar yuzaga keladi, ular o'qitish samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shuning uchun muammoli vaziyatlarni aniqlash, tahlil qilish va ularga samarali yechimlar topish o'qituvchilarning asosiy vazifalaridan biridir.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, muammoli vazifalar, tahlil, yechimlar, bilim, ko'nikma, qobiliyatlar, mustaqil fikrlash.

Аннотация: Проблемные ситуации в обучении начальных классов многогранны и сложны. На этих занятиях педагоги должны уделять большое внимание не только передаче новых знаний, но и психологическому, социальному и эмоциональному развитию детей. В этом процессе возникают различные трудности, которые могут снизить эффективность обучения. Поэтому выявление, анализ проблемных ситуаций и поиск эффективных решений для них-одна из основных задач педагогов.

Ключевые слова: начальное образование, проблемные задачи, анализ, решения, знания, умения, способности, самостоятельное мышление.

Abstract: When teaching primary classes, problem situations are multifaceted and complex. In these classes, teachers should not only convey new knowledge, but also pay great attention to the psychological, social and emotional development of children. Various difficulties arise in this process, which can reduce the effectiveness

of training. Therefore, identifying, analyzing problem situations and finding effective solutions to them is one of the main tasks of teachers.

Keywords: elementary education, problem tasks, analysis, solutions, knowledge, skills, abilities, independent thinking.

KIRISH

Boshlang'ich sinflarda o'qitish metodikasi ta'lim jarayonining eng muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Bu davrda bolalar nafaqat yangi bilimlarni egallashga kirishadilar, balki o'qishga, yozishga, hisoblashga va atrofdagi dunyoni tushunishga asos soladilar. Shu sababli, boshlang'ich sinflarda qo'llaniladigan metodik yondashuvlar bolalarning qobiliyatlarini to'liq ochib berish, ularning qiziqishlarini uyg'otish va o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinflarda o'qitish metodikasi o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashga rag'batlantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. O'qituvchilar o'z darslarini turli usullar va vositalar yordamida tashkil etib, har bir bolaning o'ziga xosligini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini samarali boshqaradilar. Shu bois, boshlang'ich sinflarda o'qitish metodikasining asosiy vazifasi nafaqat bilim berish, balki bolalarni hayotga tayyorlash, ularning shaxsiy rivojlanishiga hissa qo'shishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshlang'ich sinf o'quvchilari hali yosh va rivojlanish jarayonida bo'lgan bolalar bo'lgani uchun ularning o'rganish uslublari, qiziqishlari va ehtiyojlari turlicha bo'lishi tabiiy hol. Ba'zan bolalar darsga diqqatini jamlay olmaydi, tez charchaydi yoki o'zini boshqalar bilan solishtirib, o'zini past baholaydi. Bu kabi holatlar o'qituvchilar oldida katta muammolarni keltirib chiqaradi. O'quvchilarning xatti-harakatlarini boshqarish, ularni rag'batlantirish va o'qishga qiziqtirish uchun o'qituvchilar doimiy ravishda yangi metod va yondashuvlarni izlashga majbur.[1]

Muammoli vaziyatlarning yana biri o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarida yuzaga keladigan farqlardir. Ba'zi bolalar o'qishni tez o'zlashtirsa, boshqalari uchun bu jarayon sekin kechadi. Bu esa o'qituvchilar uchun o'quv jarayonini

individuallashtirish zaruratini tug'diradi. Har bir o'quvchiga moslashgan darslar tayyorlash, qo'shimcha yordam ko'rsatish va o'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirish uchun alohida e'tibor berish lozim. Aks holda, ba'zi bolalar orqada qolishi, o'zini noqulay his qilishi mumkin. O'qituvchilarning o'zlari ham muammoli vaziyatlarga duch keladi. Ularning malakasi, ish sharoitlari, darsliklar sifati va sinfdagi o'quvchilar soni kabi omillar o'qitish jarayoniga ta'sir ko'rsatadi. Ba'zan o'qituvchilar yetarlicha tayyorlanmagan yoki o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirish uchun zarur resurslarga ega emas. Bu esa darslarning sifatiga salbiy ta'sir qiladi. Bundan tashqari, ota-onalar bilan hamkorlik yetishmasligi, ularning ta'lim jarayonidagi faolligi pastligi ham muammolarni kuchaytiradi. O'quvchilarning psixologik holati ham muammoli vaziyatlarni yuzaga keltiradi. Ba'zi bolalar oilaviy muammolar, stress yoki boshqa tashvishlar tufayli darsga e'tibor qaratolmasligi mumkin. Ularning hissiy holatini tushunish va qo'llab-quvvatlash uchun o'qituvchilar psixologik bilimlarga ega bo'lishlari, zarur hollarda mutaxassislar bilan hamkorlik qilishlari zarur. Shu bilan birga, sinfdagi ijtimoiy muhitni sog'lom saqlash, bolalar o'rtasida do'stona munosabatlarni rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Texnologiyalarni o'qitishda qo'llash ham yangi imkoniyatlar bilan birga muammolarni ham olib keladi. Ba'zi o'quvchilar texnologiyalardan samarali foydalanishni bilmasligi yoki ularning mavjud emasligi o'qitish jarayonini qiyinlashtiradi. Shu sababli, o'qituvchilar texnologik vositalarni o'rganish va ulardan to'g'ri foydalanishni o'rganishlari lozim. Shu bilan birga, texnologiyalar yordamida o'quvchilarning qiziqishini oshirish va individual yondashuvlarni amalga oshirish mumkin.[2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'quvchilarning til va nutq rivojlanishidagi muammolar ham o'qitishda qiyinchiliklar tug'diradi. Ba'zi bolalar nutqda kechikishlar yoki talaffuzdagi qiyinchiliklar bilan yuzma-yuz keladi. Bu holatlarni aniqlash va vaqtida yordam ko'rsatish muhimdir. Nutq terapevtlari bilan hamkorlik qilish, maxsus mashg'ulotlar tashkil etish o'quvchilarning nutq ko'nikmalarini yaxshilashga yordam beradi. Muammoli vaziyatlarning yana biri o'quvchilarning sog'lig'i bilan bog'liqdir. Ba'zi

bolalar sogʻlik muammolari tufayli darslarda faol boʻla olmaydi yoki tez charchaydi. Bu holatda oʻqituvchilar bolalarning sogʻligʻini hisobga olib, darslarni moslashtirishlari kerak. Shu bilan birga, sogʻliqni saqlash mutaxassisleri bilan yaqin hamkorlikda ishlash zarur. Oʻqitishda ota-onalar bilan samarali muloqot oʻrnatish ham muhim vazifalardan biridir. Baʼzan ota-onalar taʼlim jarayoniga yetarlicha eʼtibor bermaydi yoki bolalarining darsdagi muammolarini yetarlicha tushunmaydi. Bu esa oʻquvchilarning rivojlanishiga salbiy taʼsir koʻrsatadi. Oʻqituvchilar ota-onalarni taʼlim jarayoniga jalb qilish, ularni bolalarining oʻqishi va tarbiyasi haqida muntazam xabardor qilish uchun turli usullarni qoʻllashlari lozim.[3]

Shuningdek, sinfdagi oʻquvchilar sonining koʻpligi ham muammoli vaziyatlarni kuchaytiradi. Katta sinflarda har bir oʻquvchiga alohida eʼtibor berish qiyinlashadi, bu esa oʻqitish sifatiga salbiy taʼsir koʻrsatadi. Oʻqituvchilar samarali boshqaruv usullarini qoʻllashlari va sinfdagi muhitni tartibga solish uchun qoʻshimcha yondashuvlarni ishlab chiqishlari zarur. Muammoli vaziyatlarga qarshi kurashishda kasbiy rivojlanishning ahamiyati katta. Oʻqituvchilar doimiy ravishda oʻz malakalarini oshirib borishlari, yangi pedagogik texnologiyalarni oʻrganishlari va amaliyotda qoʻllashlari zarur. Shu tariqa, ular yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengib oʻtib, oʻquvchilarga sifatli taʼlim berish imkoniyatiga ega boʻladilar. Yuqorida taʼkidlangan muammoli vaziyatlar boshlangʻich sinflarda oʻqitish jarayonini murakkablashtiradi. Biroq, har bir muammo oʻz yechimlarini topishi mumkin. Oʻqituvchilar, ota-onalar va taʼlim muassasalari birgalikda harakat qilib, bolalarning taʼlim olish sharoitlarini yaxshilashga intilishlari kerak. Shu bilan birga, davlat siyosati va taʼlim tizimidagi islohotlar ham muammolarni bartaraf etishda muhim rol oʻynaydi.[4]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlangʻich sinflarni oʻqitishda yuzaga keladigan muammoli vaziyatlar koʻp qirrali va murakkabdir. Ular oʻquvchilarning individual xususiyatlari, oʻqituvchilarning malakasi, ota-onalar bilan hamkorlik, sinf sharoitlari va boshqa koʻplab omillar bilan bogʻliq. Ushbu muammolarni aniqlash, tahlil qilish va ularga samarali yechimlar topish taʼlim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Faqatgina hamkorlik va doimiy rivojlanish orqali boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayonini yanada samarali qilish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, M. (2024). Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi fanini o'qitishda muammoli vaziyatlar. Namangan Davlat Universiteti nashri.
2. Tursunov, S. (2022). Boshlang'ich sinf darslarida muammoli ta'lim texnologiyalari. Pedagogika va psixologiya jurnali.
3. Qodirov, A. (2023). Boshlang'ich sinf o'quvchilarini tarbiyalashda kiber-muammolar. Ilmiy maqola, CyberLeninka.
4. Husanboyeva, N. (2021). Boshlang'ich sinflarda adabiyot o'qitish metodikasi. Samarqand Davlat Universiteti e-library.
5. Karimova, D. (2020). Boshlang'ich ta'lim qo'llanmalari: pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish. Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti nashri.
6. Islomov, R. (2023). Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik mahoratini oshirishda muammoli vaziyatlar. Ta'lim va tarbiya jurnali.
7. Rasulova, G. (2022). Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishdagi muammolar. O'zbekistondagi ta'lim muammolari yig'ma to'plami.